

Jak chronimy ptaki drapieżne?

Autor scenariusza: Alina Rodziewicz

Podstawowe informacje

Ptaki drapieżne są szczególnie wrażliwe na zmiany zachodzące w środowisku. Dlaczego? Ponieważ potrzebują dużych obszarów do polowań, charakteryzują się niskimi wskaźnikami rozrodczymi (np. bielik osiąga dojrzałość płciową w 5-6 roku życia i wychowuje 2-3 młodych w roku), często mają specyficzne wymagania gniazdowe. Ze względu na to, że znajdują się na szczycie piramidy troficznej, gromadzą w swoich ciałach związki toksyczne zawarte w środowisku. Oznacza to, że jakiegokolwiek dodatkowe zagrożenia są poważnym niebezpieczeństwem dla tych ptaków. Dlatego naszym obowiązkiem jest zapewnienie ptakom drapieżnym ochrony. Nie przynosi ona bezpośrednich korzyści tylko samym ptakom. Ich obecność decyduje o utrzymaniu równowagi w ekosystemach. Drapieżniki znacznie ograniczają liczebność swoich ofiar. Korzystają zawsze z tego źródła pokarmu, które jest najliczniejsze dzięki czemu pozwalają na przetrwanie gatunków rzadszych. Gdyby zniknęły drapieżniki odżywiające się np. małymi ssakami, ucierpilibyśmy przez wzrastającą liczbę myszy i norników, które mogłyby poważnie zniszczyć nasze zasoby żywności. Odkryli to dawno temu Chińczycy, którzy próbowali zabić wszystkie wróble, ponieważ zjadały im ziarna ryżu. Ograniczając znacznie liczebność wróbli gwałtownie wzrosła liczba owadów jedzących ryż, które też stanowiły pokarm wróbli. Ostatecznie plony ryżu w znacznie większym stopniu zostały zmniejszone przez owady niż przez wróble.

Jak chronimy ptaki drapieżne w Polsce?

Wszystkie żyjące w Polsce ptaki drapieżne podlegają ochronie prawnej. Ponadto prowadzi się działania z zakresu czynnej ochrony przyrody. Celem tej ochrony jest zwiększenie liczebności zagrożonych gatunków:

- wyszukiwanie gniazd ptaków drapieżnych i wytaczanie stref ochronnych wokół gniazd najrzadszych gatunków: bielik, rybołów, orzeł przedni, orlik krzykliwy, orlik grubodzioby, kania ruda, kania czarna, gadożer, sokół wędrowny, orzełek, puchacz (więcej informacji na temat stref znajduje się w arkuszu ucznia nr 3 w scenariuszu pt. [Jak zbudować sobie gniazdko?](#))
- budowa sztucznych gniazd dla rybołowa i bielika oraz poprawienie istniejących lub zniszczonych gniazd
- rozwieszanie skrzynek lęgowych dla pustulek
- wyszukiwanie i chronienie gniazd błotniaka zbożowego i łąkowego w uprawach rolnych (ptaki te zakładają lęgi na ziemi: w czasie prowadzenia prac rolnych, jak np. koszenie, całe lęgi giną)

Poziom nauczania

Szkoła podstawowa (kl. VII-VIII), szkoła ponadgimnazjalna.

Przedmioty

biologia, ochrona przyrody, wychowanie obywatelskie, informatyka.

Cele

Uczeń:

- wie, dlaczego należy chronić ptaki drapieżne
- rozumie, jak ważną rolę w przyrodzie spełniają ptaki drapieżne
- wie, jakie podejmuje się kroki w celu ochrony ptaków drapieżnych
- zna organizacje zajmujące się ochroną ptaków drapieżnych
- potrafi włączyć się w program ochrony ptaków
- potrafi pracować w grupie.

Czas trwania zajęć

jedna jednostka lekcyjna.

Metody

inscenizowana gra dydaktyczna.

Środki dydaktyczne

- arkusz ucznia, folie, rzutnik pisma, kartki A4.

Przygotowania wstępne

Jak chronimy ptaki drapieżne?

Autor scenariusza: Alina Rodziewicz

- wprowadzanie w rolnictwie (ograniczanie w stosowaniu chemicznych środków ochrony roślin) i leśnictwie (ochrona starodrzewia, zaniechania stosowania zrębów zupełnych) technologii przyjaznych środowisku.

Należy:

- temat zajęć przeprowadzić po wcześniejszych zajęciach dotyczących zagrożeń z jakimi spotykają się ptaki drapieżne (scenariusz [Co zagraża ptakom drapieżnym?](#))
- na kilka dni przed planowanymi zajęciami - skopiować arkusz ucznia i przydzielić role uczniom.

Przebieg zajęć

1. Na kilka dni przed planowanymi zajęciami należy poinformować uczniów, że lekcja dotycząca ochrony ptaków drapieżnych będzie prowadzona przez uczniów w formie spotkania z zaproszonymi gośćmi. W tym celu wyznaczamy w klasie tych, którzy będą przedstawicielami: Komitetu Ochrony Orłów, Lasów Państwowych, Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, pozostała część klasy będzie widzami, mającymi na zakończenie spotkania zaproszonym gościom zadawać pytania. Temat spotkania: *Kto i jak chroni ptaki drapieżne w Polsce?*
Wyznaczonym uczniom - "gościom" wręczamy materiały źródłowe z arkusza ucznia, aby mogli zapoznać się z tematem, przygotować potrzebne do spotkania materiały: uczniowie mogą wykorzystać do tej lekcji foliogramy pakietu opisujące 8 strefowych gatunków ptaków drapieżnych, rysunek strefy wyznaczonej wokół gniazda, wykresy znajdujące się w podanych materiałach źródłowych. Uczniowie, którzy będą słuchaczami, mogą przygotować sobie pytania, jakie chcieliby zadać przedstawicielom KOO, Lasów Państwowych i Konserwatora Przyrody. Zwracamy uwagę uczniom-słuchaczom, że podczas trwania spotkania mają notować wypowiedzi zaproszonych na konferencję gości, gdyż później będą musieli napisać krótki prasowy artykuł ze spotkania.
2. Przygotowujemy wystrój klasy do spotkania - wieszamy przygotowane przez uczniów materiały do ewentualnej prezentacji przez poszczególnych przedstawicieli zaproszonych instytucji i organizacji. Przygotowujemy identyfikatory dla zaproszonych gości, mikrofony.
3. Wybrany uczeń kontroluje przebieg spotkania; prowadzi je według scenariusza przedstawionego w arkuszu ucznia.
Jeśli na koniec spotkania padną pytania, na które uczniowie-goście nie potrafią odpowiedzieć, niech to będzie zadanie domowe polegające na odszukaniu odpowiedzi w dostępnej literaturze, u źródła, czyli w biurze KOO lub najbliższym nadleśnictwie czy urzędzie wojewódzkim.
4. Uczniowie przygotowują notatki prasowe, które następnie zaprezentują na kolejnych zajęciach.

Poszerzenie tematu

Uczniowie na zajęciach z informatyki opracowują niewielką ulotkę zawierającą notatki prasowe przygotowane przez uczniów.

Literatura

- T. Mizera, *Bielik, z serii Monografie Przyrodnicze*, Lubuski Klub Przyrodników, Świebodzin 1999.
- KOO, Biuletyn nr 11/2001, Olsztyn 2001.
- KOO, Biuletyn nr 12/2002, Olsztyn 2002.

Jak chronimy ptaki drapieżne?

Autor scenariusza: Alina Rodziewicz

- KOO, *Ochrona strefowa miejsc rozrodu ptaków drapieżnych*, AFW Mazury, Olsztyn 2001
- KOO, *Ptaki drapieżne*, AFW Mazury, Olsztyn 2001.

Wydawnictwo Komitetu Ochrony Orłów.